അധ്യായം 10

വികസനം (Development)

അവലോകനം

വികസനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള പൊതുധാരണകളും വികസനം ഉയർത്തുന്ന പ്രശ്നങ്ങളും ചർച്ച ചെയ്തുകൊണ്ട് ഈ പാഠം നമുക്ക് തുടങ്ങാം. ഈ പാഠത്തിന്റെ തുടർന്നുള്ള ഭാഗങ്ങളിൽ വികസനപ്രശ്നങ്ങൾ എങ്ങനെ അഭിമുഖീകരിക്കാം എന്നും വികസനത്തിന്റെ ബദൽ മാർഗ്ഗങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണെന്നതിനെകുറിച്ചും ചർച്ചചെയ്യുന്നു. ഈ പാഠഭാഗം പഠിക്കുക വഴി വികസനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ചുവടെ നൽകിയ ധാരണകൾ നേടിയെടുക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നു.

- വികസനമെന്ന പദത്തിന്റെ അർത്ഥം വിശദീകരിക്കാൻ
- നിലനിൽക്കുന്ന വികസനമാതൃകകളുടെ നേട്ടങ്ങളും പ്രശ്നങ്ങളും ചർച്ചചെയ്യാൻ
- ബദൽ വികസന മാതൃകകൾ ചർച്ചചെയ്യുന്നതിനും മുന്നോട്ടുവയ്ക്കുന്നതിനും

10.1 ആമുഖം (INTRODUCTION)

പാഠ്യേതര പ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഭാഗമായി ഒരു സ്കൂളിലെ ഒരോ ക്ലാസി ലെയും കുട്ടികൾ ഒരു വാർഷിക മാഗസിൻ തയ്യാറാക്കുന്നതായി കരുതുക. മുൻവർഷം തയാറാക്കിയ മാഗസിന്റെ മാതൃകയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഈ വർഷത്തെ മാഗസിനിൽ ഉൾപ്പെടുത്തേണ്ട കഥ, കവിത, ലേഖനങ്ങൾ എന്നി വയെക്കുറിച്ച് അദ്ധ്യാപിക ഓരോ ഗ്രൂപ്പിനും നിർദ്ദേശം നൽകി. തൽഫല മായി നാടകത്തിൽ താൽപര്യമുള്ള കുട്ടിക്ക് ക്രിക്കറ്റിനെക്കുറിച്ച് എഴുതുവാ നാണ് നൽകിയത്. അതേപോലെ മൂന്ന് കുട്ടികൾ ഒരുമിച്ച് ചേർന്ന് കാർട്ടൂൺ ചെയ്യാൻ ആഗ്രഹിച്ചെങ്കിലും അവരെ ഉൾപ്പെടുത്തിയത് മറ്റൊരു ഗ്രൂപ്പിലാ യിരുന്നു. മറ്റൊരു ക്ലാസിൽ മാഗസിന്റെ ഉള്ളടക്കം കുട്ടികൾ തന്നെ ചർച്ച ചെയ്യുകയും വിവിധ അഭിപ്രായങ്ങൾ ഉയർന്നു വരികയും ചെയ്തു. ഒടുവിൽ മാഗസിൻ തയാറാക്കുന്നതിനുള്ള ധാരണയിൽ അവർ തനിയെ എത്തി ച്ചേർന്നു.

താങ്കളുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഏതു ക്ലാസിലെ കുട്ടികളാണ് അവ രുടെ തനതുകഴിവുകൾ ഉപയോഗിച്ച് ഏറ്റവും നല്ല മാഗസിൻ തയ്യാറാക്കി യത്? ഒന്നാം ഗ്രൂപ്പ് നിർമ്മിച്ച മാഗസിൻ കാഴ്ചയിൽ നല്ലതാണെങ്കിലും ചിലപ്പോൾ ഉള്ളടക്കം കുറവായിരിക്കുമോ? ക്രിക്കറ്റിനെക്കുറിച്ച് എഴുതാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നയാൾ തുല്യപ്രാധാന്യത്തോടു കൂടി അയാൾക്ക് നൽകിയി രിക്കുന്ന ജോലി ചെയ്യുമോ? ഏതു മാഗസിനായിരിക്കും ഏറ്റവും ഉദാത്തവും നിലവാരവുമുള്ളത്? മാഗസിൻ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏർപ്പെട്ടത് ഏറ്റവും രസ കരമായും ദൈനംദിന ഗൃഹപാഠപ്രവർത്തനമായും ഏത് ക്ലാസുകാർക്ക് തോന്നിയിട്ടുണ്ടാകും?

ഒരു സ്കൂൾ മാഗസിൻ എങ്ങനെ രൂപീകരിക്കാമെന്ന കുട്ടികളുടെ ചിന്തപോലെയാണ് ഒരു സമൂഹത്തിനാവശ്യമായ വികസന പ്രവർത്തന ങ്ങളും. മുൻപ് പ്രയോഗത്തിലിരുന്ന ഒരു വികസനമാതൃക യാന്ത്രികമായി നമുക്ക് പിൻതുടരുകയോ, അല്ലെങ്കിൽ മറ്റു രാജ്യങ്ങളിലെ വികസന മാതൃ കകളെ അവലംബിക്കുകയോ ചെയ്യാം. അതുമല്ലെങ്കിൽ പൊതു നന്മയെ ലക്ഷ്യമാക്കിക്കൊണ്ടോ വികസനപദ്ധതികളുടെ ഫലമായി പാർശ്വവൽക്ക രിക്കപ്പെടുന്ന ജനവിഭാഗങ്ങളുടെ അവകാശം സംരക്ഷിച്ചുകൊണ്ടോ ഉള്ള വികസന മാതൃകകൾ പിൻതുടരാം. വികസനപദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്ന തിനെതിരെയുള്ള ബഹുജനപ്രക്ഷോഭത്തെ അവഗണിച്ചും ജനാധിപത്യ രീതിയിൽ ജനങ്ങളെ വിശ്വാസത്തിലെടുത്തും നേതാക്കൾക്ക് വികസനപ്രക്രി യയിൽ ഇടപെടാം.

വിശാലമായ അർത്ഥത്തിൽ വികസനമെന്നത് പുരോഗതി, അഭിവൃദ്ധി, സുഖജീവിതത്തിന് വേണ്ടിയുള്ള അഭിലാഷം എന്നിവയാണ്. ഒരു സമൂഹത്തിന്റെ ലക്ഷ്യങ്ങൾ എത്രമാത്രം നിറവേറ്റാം എന്നതും എങ്ങനെ നിറവേറ്റാം എന്നതുമാണ് വികസന സങ്കൽപം കൊണ്ട് വിവക്ഷിക്കുന്നത്. എന്നാൽ വികസനമെന്നത് സങ്കുചിതമായ അർത്ഥത്തിൽ ഒരു സമൂഹത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക പുരോഗതിയായും ആധുനികവൽക്കരണമായും കരുതുന്നു. ദൗർഭാഗ്യവശാൽ സമൂഹം ഉയർത്തിപ്പിടിക്കുന്ന വികസനത്തിന്റെ വിശാല വീക്ഷണത്തിൽ നിന്ന് വിഭിന്നമായി വികസനത്തെ ചിലർ മുൻകൂട്ടി നിശ്ച യിക്കപ്പെട്ട ലക്ഷ്യങ്ങൽ നേടിയെടുക്കുന്നതിനും വലിയ അണക്കെട്ടുകൾ, ഫാക്ടറികൾ, ആശുപത്രികൾ എന്നിവയുടെ നിർമ്മിതിക്കുവേണ്ടിയുള്ളതാ ണെന്നും കരുതുന്നു. ഈ പ്രകിയയിൽ വികസന നേട്ടങ്ങൾ ചില പ്രത്യേക വിഭാഗത്തിന് മാത്രം ഗുണം ചെയ്യുകയും മറ്റുള്ളവരുടെ ഭൂമി, വീട്, ജീവിത സാഹചര്യം എന്നിവക്ക് തത്തുല്യമായ നഷ്ടപരിഹാരം ലഭ്യമാക്കാതിരി ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു

പല രാജ്യങ്ങളും ഉന്നയിക്കുന്ന പ്രശ്നം വികസന പ്രക്രിയയിൽ ജനങ്ങളുടെ അവകാശങ്ങൾ മാനിക്കപ്പെടുമോ, വികസനത്തിന്റെ ഗുണദോ ഷങ്ങൾ നീതിയുക്തമായി പങ്ക് വയ്ക്കുമോ, വികസന മുൻഗണനകൾ ജനാ ധിപത്യപരമായിരിക്കുമോ എന്നുള്ളതാണ്. അതുകൊണ്ട് വികസനമെന്നത് വലിയ വിവാദ വിഷയമാണ്. വിവിധ രാജ്യങ്ങൾ അനുവർത്തിച്ചുപോരുന്ന വികസന മാതൃകകൾ ചർച്ചകൾക്കും വിമർശനങ്ങൾക്കും കാരണമാവുകയും തൽഫലമായി ബദൽ വികസന മാതൃകകൾ ഉയർന്നുവരുകയും ചെയ്യുന്നു. അത്തരമൊരു സാഹചര്യത്തിൽ വികസനത്തിന്റെ വിശാലമായ ധാരണ ഒരു രാജ്യത്തിന്റെ വികസനാനുഭവം പരിശോധിക്കുന്നതിനുള്ള മാനദണ്ഡ മാണ്.

10.2 വികസനത്തിന്റെ വെല്ലുവിളി (THE CHALLENGE OF DEVELOPMENT)

ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ രണ്ടാം പകുതിയോടുകൂടിയാണ് വികസനമെന്ന സങ്കല്പത്തിന് പ്രാധാന്യം ലഭിക്കുന്നത്. ഏഷ്യയിലും ആഫ്രിക്കയിലുമുള്ള ധാരാളം രാജ്യങ്ങൾക്ക് സ്വാതന്ത്ര്യം ലഭിച്ച കാലഘട്ടമാണിത്. ഈ രാജ്യ ങ്ങൾ മിക്കതും ദരിദ്രവും അവിടുത്തെ ജനതയുടെ ജീവിത നിലവാരം വളരെ താഴ്ന്നതുമായിരുന്നു. ഇവരെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം വിദ്യാഭ്യാസം, ആരോഗ്യം, അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ തുടങ്ങിയവയിൽ വളരെ പിന്നോ ക്കമായിരുന്നു. ഇവരെ മിക്കപ്പോഴും അവികസിതമെന്നും വികസ്വരമെന്നും

വിളിച്ചുപോരുന്നു. അമേരിക്കയിലെയും പാശ്ചാത്യയുറോപ്പിലെയും ധനികരാജ്യങ്ങളുമായിട്ടാണ് ഇവരെ താരതമ്യം ചെയ്തിരുന്നത്.

If this project comes up we will be finished!

ഏഷ്യയിലെയും ആഫ്രിക്കയിലെയും രാജ്യങ്ങൾ 1950-1960 കാലഘട്ടങ്ങളിൽ കോളനി വാഴ്ചയിൽ നിന്ന് മുക്തമാക്കപ്പെട്ടു. ദാരിദ്ര്യം, തൊഴിലില്ലായ്മ, പോഷകാഹാരകുറവ്, നിരക്ഷരത, വലിയൊരു ജനവിഭാഗങ്ങൾക്ക് അടിസ്ഥാന ആവശ്യങ്ങളുടെ അഭാവം തുടങ്ങിയ നിരവധി പ്രശ്നങ്ങൾക്ക് അടിയന്തിരമായി പരിഹാരം കാണുക എന്നതായിരുന്നു ഇവരുടെ മുഖ്യ ലക്ഷ്യം. ഇത്തരത്തിലുള്ള പിന്നോക്കാവസ്ഥയുടെ കാരണം കോളനി വാഴ്ചക്കാലത്ത് അവരുടെ വിഭവങ്ങൾ മുഴുവനും പാശ്ചാത്യരുടെ വികസനത്തിനായി ഉപയോഗിച്ചതാണോ? സ്വാതന്ത്ര്യം നേടിയതോടുകൂടി ദേശീയ താല്പര്യത്തിനായി വിഭവങ്ങളെ ശരിയായ രീതിയിൽ ഉപയോഗിക്കുവാൻ അവർക്കു കഴിഞ്ഞു. പിന്നോക്കാവസ്ഥ മറികടക്കുന്നതിനായി നയരൂപീകരണം നടത്തുന്നതിനും പഴയ കോളനി യജമാനന്മാരുടെ ജീവിത നിലവാരത്തിലേയ്ക്ക് ഉയരുന്നതിനും ഇത് അവസരമുണ്ടാക്കിക്കൊടുത്തു. ഈ കരുത്ത് പുതിയ വികസന പദ്ധതികൾ ഏറ്റെടുക്കുന്നതിന് അവർക്ക് ഉത്തേജനം നൽകി.

വികസനം എന്ന ആശയം വർഷങ്ങളായി ഒട്ടനവധി മാറ്റങ്ങൾക്ക് വിധേയമായിട്ടുണ്ട്. ആദ്യകാലഘട്ടത്തിൽ വികസനമെന്നത് പാശ്ചാത്യ സാമ്പത്തിക വളർച്ചയും സമൂഹത്തിന്റെ ആധുനികവത്ക്കരണവുമായിരുന്നു. വികസ്വര രാജ്യങ്ങൾ തങ്ങളുടെ മുഖ്യ ലക്ഷ്യമായി കരുതിയത് ഉയർന്ന സാമ്പത്തിക വളർച്ചയാണ്. ഇതിനായി അവർ വ്യവസായവൽക്കരണം, കാർഷികമേഖലയുടെ നവീകരണം, വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയുടെ വ്യാപനവും നവീകരണവും എന്നിവ ഉന്നമിട്ടു. സാമൂഹിക സാമ്പത്തിക മാറ്റങ്ങൾക്ക് തുടക്കമിടാൻ രാഷ്ട്രത്തിനുമാത്രമേ കഴിയുകയുള്ളുവെന്ന് അക്കാലത്ത് വിശ്വസിച്ചിരുന്നു. വികസിതരാജ്യങ്ങളുടെ ധനസഹായത്തോടും വായ്പയോടും കൂടി വികസനപദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കാൻ പല രാജ്യങ്ങൾക്കും കഴിഞ്ഞു.

ഇന്ത്യയിൽ 1950 കളിൽ വികസനം ലക്ഷ്യമിട്ടുകൊണ്ട് പഞ്ചവത്സര പദ്ധതികൾക്ക് തുടക്കം കുറിച്ചു. ഭക്രാനംഗൽ അണക്കെട്ട്, ധാതുഖനനം, രാജ്യത്തിന്റെ വിവിധഭാഗങ്ങളിൽ ഉരുക്ക് നിർമാണശാലകളുടെ നിർമാണം, രാസവള നിർമാണം, കാർഷികരംഗത്ത് പുതിയ സാങ്കേതികവിദ്യകൾ, കാർഷിക അഭിവൃദ്ധിക്കായി വളങ്ങളും കീടനാശിനികളും തുടങ്ങി വലിയ പദ്ധതികളും ഇതിന്റെ ഭാഗമായി നടപ്പിലാക്കി. ഇത്തരത്തിലുള്ള ബഹുമുഖവികസന തന്ത്രം സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയിലും വലിയമാറ്റമുണ്ടാക്കുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിച്ചു. അതുപോലെ അഭിവൃദ്ധി പാവപ്പെട്ട ജനവിഭാഗത്തിലേക്ക് സാവധാനം ഊർന്നിറങ്ങുമെന്നും (trickle down) അതുവഴി അസമത്വം കുറയുമെന്നും പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു. ഇന്ത്യൻ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് ടെക്നോളജി (IIT) പോലുള്ള പുത്തൻ വിദ്യാഭ്യാസസ്ഥാപനങ്ങൾ സ്ഥാപിച്ചുകൊണ്ട് ലോകത്തെ വിവിധരാജ്യങ്ങളിലെ ഇത്തരം സ്ഥാപനങ്ങളുമായി സഹകരിച്ച് അവർ സ്വായത്തമാക്കിയ പുത്തൻ അറിവുകൾ നേടിയെടുക്കാനുള്ള ശ്രമത്തിന് മുൻഗണന നൽകി. വികസനപ്രക്രിയ സമൂഹത്തെ ആധുനികവത്ക്കരിക്കുകയും മുൻപോട്ടുള്ള പ്രയാണത്തിന് മാർഗനിർദ്ദേശം നൽകുകയും ചെയ്യുമെന്ന് വിശ്വസിക്കുന്നു.

എന്നിരുന്നാലും ഇന്ത്യയും മറ്റു രാജ്യങ്ങളും സ്വീകരിച്ച വികസന മാതൃകകൾ കഴിഞ്ഞ കാലങ്ങളിൽ വ്യാപകമായി വിമർശിക്കപ്പെടുകയും ഇത് വികസന പ്രക്രിയയെയും അതിന്റെ ലക്ഷ്യത്തെയും പറ്റി പുനർവിചിന്തനം നടത്തുവാൻ കാരണമാവുകയും ചെയ്തു.

നമുക്കിതുചെയ്യാം

നിങ്ങൾ സ്ഥിരമായി തിരസ്‌ക്കരിക്കുന്ന/പുറന്തള്ളുന്ന വസ്തുക്കളുടെ ഒരു പട്ടിക തയ്യാറാക്കുക. മാരകമായ മാലിന്യ നിക്ഷേപം കുറയ്ക്കുന്നതിനായി എങ്ങനെ അവയെ പുനരുത്പാദിപ്പിക്കാമെന്നും പുനഃരുപയോഗിക്കാമെന്നും ചിന്തിക്കുക.

10.3 വികസനമാതൃകകളുടെ വിമർശനങ്ങൾ (Criticisms of Development Models)

ഇപ്പോൾ നടപ്പിലാക്കിയിരിക്കുന്ന വികസനമാതൃകകൾ വികസ്വരരാജ്യങ്ങൾക്ക് വളരെ ചെലവ് കൂടിയതാണെന്ന് വിമർശകർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുള്ള സാമ്പത്തിക ചെലവ് വികസ്വരരാജ്യങ്ങളെ ദീർഘകാല കടത്തിലേക്ക് തള്ളിവിടുന്നു. ഇന്നത്തെ സാഹചര്യത്തിൽ ആഫ്രിക്കൻ രാജ്യങ്ങൾ ധനികരാജ്യങ്ങളിൽ നിന്ന് ഭീമമായതുക കടം വാങ്ങിയതിന്റെ വീർപ്പു മുട്ടലിലാണ്. വികസനത്തിന്റെ ആനുപാതിക നേട്ടം ലഭ്യമാകാതെ ദാരിദ്ര്യവും പട്ടിണിയും പകർച്ചവ്യാധികളും ആഫ്രിക്കൻ ഭൂഖണ്ഡത്തിൽ ഇന്നും തുടരുന്നു.

വികസനത്തിന്റെ സാമൂഹിക ചെലവ്
(The Social Costs of Development)

ഇത്തരത്തിലുള്ള വികസനമാതൃകകൾ വലിയ സാമൂഹിക ചെലവിനു കാരണമാകും. വലിയ അണക്കെട്ടുകൾ, വ്യവസായശാലകൾ, ഖനനപ്രവർത്തനങ്ങൾ, മറ്റു പദ്ധതികൾ എന്നിവയിലൂടെ വലിയൊരു ജനവിഭാഗം അവരുടെ വാസസ്ഥലങ്ങളിൽ നിന്നും ആവാസവ്യവസ്ഥയിൽ നിന്നും കുടിയിറക്കപ്പെട്ടു. ഇത്തരത്തിലുള്ള കുടിയിറക്കൽ ജീവനോപാധികളുടെ നഷ്ടത്തിനും ദാരിദ്ര്യം കൂട്ടുന്നതിനും കാരണമാകുന്നു. ഗ്രാമീണകാർഷിക സമൂഹങ്ങൾ അവരുടെ പരമ്പരാഗത തൊഴിലുകളിൽ നിന്നും പ്രദേശങ്ങളിൽ നിന്നും പുറന്തള്ളപ്പെടുകയും ഗ്രാമത്തിലെയും നഗരത്തിലെയും ദരിദ്രരുടെ എണ്ണം പെരുകുകയും ചെയ്യുന്നു. മറ്റൊരു സ്ഥലത്തേക്ക് മാറ്റി പാർപ്പിക്കുക വഴി അവർ ആർജ്ജിച്ചെടുത്ത പരമ്പരാഗത തൊഴിലുകളും സാംസ്കാരിക തനിമയും നഷ്ടപ്പെട്ടേക്കാം. ഇത്തരത്തിലുള്ള കുടിയിറക്കൽ പലരാജ്യങ്ങളിലും പല പോരാട്ടങ്ങളിലേക്കും സംഘർഷങ്ങളിലേക്കും നയിക്കുന്നു.

വാസസ്ഥലം നഷ്ടപ്പെട്ടവർ ഒരിക്കലും വിധിയെ അലസമായി സ്വീകരിക്കാൻ തയാറാവില്ല. നിങ്ങൾ 'നർമ്മദ ബച്ചാവോ ആന്ദോളനെ'ക്കുറിച്ച് കേട്ടിട്ടുണ്ടാകും. അത് നർമ്മദ നദിക്കു കുറുകെ നിർമ്മിക്കുന്ന സർദാർ സരോവർ അണക്കെട്ടിനെതിരെ ദീർഘകാലമായി നടത്തുന്ന ജനകീയ പ്രക്ഷോഭമാണ്. വലിയതോതിൽ വൈദ്യുതി ഉല്പാദിക്കപ്പെടുമെന്നും വലിയ ഭൂപ്രദേശത്ത് ജലസേചനം നടത്തുമെന്നും വരൾച്ചാമേഖലയായ കച്ചിലെയും സൗരാഷ്ട്രയിലെയും ജനങ്ങൾക്ക് കുടിവെള്ളം ലഭ്യമാക്കുമെന്നും അണക്കെട്ടിനെ അനുകൂലിക്കുന്നവർ അവകാശപ്പെടുന്നു. എതിർക്കുന്നവരാകട്ടെ ഈ വാദഗതികളെ തള്ളിക്കളയുന്നു. ഈ പദ്ധതി പൂർത്തിയാകുന്നതോടെ ഏകദേശം ഒരു ദശലക്ഷത്തോളം ആളുകളുടെ ഭൂമിയും ജീവനോപാധികളും വെള്ളത്തിൽ ആണ്ടുപോകുമെന്നും അവർ അവകാശപ്പെടുന്നു. ഇവരിൽ കൂടുതൽ പേരും ദളിതരും ആദിവാസികളും അവശത അനുഭവിക്കുന്ന ജനവിഭാഗങ്ങളുമാണ്. അണക്കെട്ടിന്റെ നിർമ്മാണം വലിയ പാരിസ്ഥിതിക അസന്തുലിതാവസ്ഥയ്ക്കും വനനശീകരണത്തിനും കാരണമാകുന്നുവെന്ന് ചിലർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

വികസനത്തിന്റെ പാരിസ്ഥിതിക ചെലവ്
(Environmental Costs of Development)

വികസനം തീർച്ചയായും പലരാജ്യങ്ങളിലും വലിയപാരിസ്ഥിതിക അപചയത്തിന് കാരണമാവുകയും കുടിയിറക്കപ്പെട്ടവരും അല്ലാത്തവരും ഇതിന്റെ പരിണിതഫലങ്ങൾ അനുഭവിക്കേണ്ടതായും വരുന്നു. തെക്കും തെക്ക് പടിഞ്ഞാറ് ഏഷ്യൻ രാജ്യങ്ങളിലും വീശിയടിച്ച സുനാമിത്തിരകൾക്ക്

കെൻ സാരോ വിവ

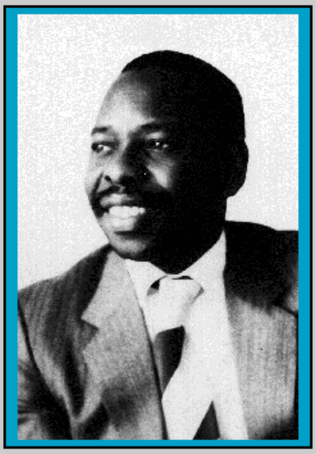

നിങ്ങളുടെ വീടിന്റെ പിൻവശത്ത് ഒരു നിധി ഒളിഞ്ഞിരിക്കുന്നതായി സങ്കല്പിക്കുക. വികസനത്തിന്റെ പേരുപറഞ്ഞ് ആ നിധി അധികാരികൾ അല്പാല്പം കവർന്നെടുത്താൽ നിങ്ങൾക്ക് എന്ത് തോന്നും? ഈ വികസനം നിങ്ങളുടെ ജീവിത നിലവാരത്തിലോ നിങ്ങൾ ജീവിക്കുന്ന കോളനിയുടെ സൗകര്യങ്ങളിലോ പ്രതിഫലിക്കുന്നുമില്ല. മാത്രമല്ല, നിധിയുടെ ഉറവിടം എന്ന നിലയിൽ നിങ്ങളുടെ വീട് വികസനത്തിന്റെ വക്താക്കൾ സറിരമായി അതിക്രമിച്ച് കടക്കുന്നിടമാകാം. നിധിയിരിക്കുന്ന വീട്ടുകാരോടുള്ള കടുത്ത അനീതിയല്ലേ ഇത്?

നൈജീരിയയിലെ ഒഗോണിയയിൽ 1950-കളിൽ എണ്ണ നിക്ഷേപം കണ്ടെത്തുകയും അവിടെ ക്രൂഡ് ഓയിൽ ഖനനം ആരംഭിക്കുകയും ചെയ്തു. പെട്ടെന്ന് ആ പ്രദേശത്തിന്റെ ചുറ്റുപാടും സാമ്പത്തിക പുരോഗതിയും വൻവ്യവസായവും ചേർന്ന് സങ്കീർണ്ണമായ രാഷ്ട്രീയ ഉപചാപങ്ങളും പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങളും അഴിമതിയും ഉടലെടുത്തു. എന്നാൽ എണ്ണ കണ്ടെത്തിയ പ്രദേശത്തിന്റെ വികസനം ഇതു വഴി തടയപ്പെട്ടു.

പ്രശസ്തനായ എഴുത്തുകാരനും പത്രപ്രവർത്തകനും ടെലിവിഷൻ പരിപാടികളുടെ നിർമ്മാതാവുമായിരുന്ന ഒഗോണിയൻ വംശജനായ കെൻ സാരോ വിവ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതിയിൽ ചുറ്റും നടക്കുന്ന എണ്ണ പ്രകൃതിവാതക ചൂഷണം നിരീക്ഷിക്കുകയും അതിനോട് പ്രതികരിക്കുകയും ചെയ്തു. എണ്ണ പ്രകൃതി വാതക കമ്പനികൾ പാവപ്പെട്ട ഒഗോണിയൻ കർഷകരെ സമ്പന്നരുടെ കാൽ ചുവട്ടിലാക്കുകയും അവരുടെ അവകാശങ്ങൾ നിഷേധിക്കുകയും ഭൂമി മലിനമാക്കുകയും ചെയ്തു.

സാരോ വിവ 1990-ൽ ദി മൂവ്മെന്റ് ഫോർ ദ സർവൈവൽ ഓഫ് ദ ഒഗോണിയ പീപ്പിൾ (MOSOP) എന്നറിയപ്പെടുന്ന ഒരു സമാധാന സമരം നയിക്കുകയും അത് ഏറ്റവും താഴെത്തട്ടിലുള്ള ഒരു തുറന്ന രാഷ്ട്രീയ പ്രസ്ഥാനമായി മാറുകയും ചെയ്തു. അതൊരു ഫലപ്രദമായ സമരമായിത്തീരുകയും എണ്ണ കമ്പനികൾക്ക് ഒഗോണിയിൽ നിന്ന് 1993-ൽ പിൻവലിയേണ്ടതായും വന്നു. എന്നാൽ സാരോവിവയ്ക്ക് അതിന് വലിയ വില നൽകേണ്ടതായി വന്നു. നൈജീരിയയിലെ പട്ടാള ഭരണം അദ്ദേഹത്തെ ഒരു കൊലപാതക കേസിൽ കുടുക്കുകയും സൈനിക കോടതി വധശിക്ഷയ്ക്ക് വിധിക്കുകയും ചെയ്തു. ഒഗോണി വിട്ടുപോകേണ്ടി വന്ന ബഹുരാഷ്ട്രകുത്തകയായ ഷെൽ എന്ന എണ്ണ കമ്പനിക്കുവേണ്ടിയാണ് ഗവൺമെന്റ് ശിക്ഷ വിധിച്ചതെന്ന് സാരോവിവ ആരോപിച്ചു. ലോകത്താകമാനമുള്ള മനുഷ്യാവകാശ സംഘടനകൾ കെൻസാരോ വിവയുടെ വിചാരണയ്ക്കെതിരെ രംഗത്തു വരികയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മോചനത്തിനായി മുറവിളി കൂട്ടുകയും ചെയ്തു. ലോകവ്യാപകമായ പ്രതിഷേധത്തെ വകവക്കാതെ നൈജീരിയൻ ഭരണകൂടം 1995-ൽ കെൻസാരോ വിവയെ കൊലപ്പെടുത്തി.

പാരിസ്ഥിതികവാദം

മലിനീകരണം, മാലിന്യം കൈകാര്യം ചെയ്യൽ, സുസ്ഥിര വികസനം, വംശനാശം സംഭവിക്കുന്ന ജീവജാലങ്ങളുടെ സംരക്ഷണം, ആഗോളതാപനം തുടങ്ങിയവയെപ്പറ്റി മിക്കപ്പോഴും കേട്ടുകാണു മല്ലോ? പ്രകൃതിവിഭവങ്ങളും പരിസ്ഥിതിയും സംര ക്ഷിക്കുന്നതിനായുള്ള സ്ഥിരം പല്ലവി നിങ്ങൾക്ക റിയുമോ? പ്രകൃതിയുടെ താളം തെറ്റിക്കാതെ പരി സ്ഥിതിസൗഹൃദമായി ജീവിക്കാൻ പരിസ്ഥിതി പ്രവർത്തകർ നമ്മെ ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നു. ക്ഷണിക മായ ആഗ്രഹപൂർത്തീകരണം നിറവേറ്റുന്നതിന് പ്രകൃതിയെ നശിപ്പിക്കരുത്. അവരുടെ കാഴ്ച പ്പാടിൽ പ്രകൃതി വിഭവങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുകയും ഭൂമിയെ തരിശാക്കുകയും നദികളെ വിഷലിപ്ത മാക്കുകയും വായുവിനെ മലിനപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്ന തലത്തിലേക്ക് നമ്മുടെ ഉപഭോഗതൃഷ്ണ വളർന്നിരിക്കുന്നു. ഭാവിതലമുറയ്ക്ക് ദോഷകര മായി മാറിയിരിക്കുന്നു.

പാരിസ്ഥിതിക പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ തുടക്കം വ്യവ സായവത്ക്കരണത്തെ എതിർത്തുകൊണ്ട് 19-ാംനൂറ്റാണ്ടിൽ ഉണ്ടായ പ്രക്ഷോഭങ്ങളാണ്. ഇന്ന് പരിസ്ഥിതി പ്രസ്ഥാനം ലോകത്താകമാനം ഒരു പ്രതിഭാസമായി വളരുകയും ആയിരകണക്കിന് ഗവൺമെന്റ് ഇതര സംഘടനകളും ഹരിതപാർട്ടി (Green Party)കളും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഒന്നായി മാറിയിരുന്നു. ഗ്രീൻ പീസ്, ലോക വന്യജീവി നിധി (World wide Wild life fund), ഹിമാലയൻ വനമേ ഖല സംരക്ഷിക്കാനുള്ള ചിപ്കോ പ്രസ്ഥാനം തുട ങ്ങിയവ വളരെ പ്രശസ്തമായ പരിസ്ഥിതി പ്രസ്ഥാ നങ്ങളാണ്. ഈ പ്രസ്ഥാനങ്ങൾ പരിസ്ഥിതി ലക്ഷ്യ ങ്ങളെ മുൻനിർത്തി ഗവൺമെന്റിന്റെ വ്യവസായ വികസന നയങ്ങളിൽ പരിഷ്ക്കരണം കൊണ്ടുവരു വാൻ സമ്മർദം ചെലുത്തികൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

ആഘാതം കൂട്ടുവാനുള്ള പ്രധാന കാരണമായി വിലയിരുത്തപ്പെട്ടത് കണ്ടൽ കാടുകളുടെ നശീകരണവും സമുദ്രതീരങ്ങളിലുള്ള വ്യാപാരസമുച്ച യങ്ങളുടെ നിർമാണവുമാണ്. നിങ്ങൾ ആഗോളതാപനത്തെക്കുറിച്ച് കേട്ടിട്ടു ണ്ടാകുമല്ലോ? ഹരിതഗൃഹവാതകങ്ങ ളുടെ നിർഗമനം മൂലം അന്തരീക്ഷ ഊഷ്മാവ് വർദ്ധിക്കുകയും ഓസോൺ പാളികൾക്ക് വിള്ളലുണ്ടാ വുകയും ആർട്ടിക്കിലെയും അന്റാർട്ടി ക്കയിലെയും മഞ്ഞുരുകുകയും ചെയ്യു ന്നു. ബംഗ്ലാദേശും മാലിദ്വീപും പോലെ സമുദ്രനിരപ്പിന് താഴെ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന രാജ്യങ്ങൾ കടലിൽ മുങ്ങി ത്താഴുന്നതിനും വെള്ളപ്പൊക്കമുണ്ടാ ക്കുന്നതിനും ഇതുകാരണമാകുന്നു.

പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങൾ മൂലമു ണ്ടാകുന്ന ദോഷങ്ങൾ നമ്മെ ദീർഘ കാലം പിൻതുടരും. ധനിക ദരിദ്ര വ്യത്യാസമില്ലാതെ വായുമലിനീക രണം ഇപ്പോൾതന്നെ ഒരു പ്രശ്ന മായി മാറിയിരിക്കുകയാണ്. വിഭവങ്ങ ളുടെ യുക്തി രഹിതമായ ഉപയോഗം അധികം താമസിയാതെ തന്നെ ദരിദ്ര ജനവിഭാഗങ്ങളെ കൂടുതൽ ദോഷക രമായി ബാധിക്കും. വനനശീകരണം വിറകിനും മരുന്നിനും ആഹാരത്തിനും വനത്തെ ആശ്രയിക്കുന്നവരെ ദോഷ കരമായി ബാധിക്കും. പുഴകളും കുള ങ്ങളും വറ്റിവരളുന്നതും ഭൂഗർഭജലനി രപ്പ് താഴുന്നതും മൂലം ജലം ശേഖരി ക്കുവാൻ സ്ത്രീകൾക്ക് ഏറെ ദൂരം നട ക്കേണ്ടി വരുന്നു.

ഇപ്പോൾ സ്വീകരിച്ചു വരുന്ന വികസന മാതൃകകൾ എല്ലാം അമിത ഊർജ്ജ ഉപയോഗത്തിൽ അധിഷ്ഠിതമാണ്. ലോകത്താകമാനം ഇന്നുല്പാദിപ്പിക്കുന്ന ഊർജ്ജം പുനരുത്പാദിപ്പിക്കാൻ കഴിയാത്ത പെട്രോളിയത്തിൽ നിന്നും കൽക്കരിയിൽ നിന്നുമാണ്. വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന ഉപഭോഗതാൽപര്യം നിറവേറ്റുന്നതിനായി ആമസോണിലെ നിത്യഹരിത വനമേഖലപോലും നശിപ്പിക്കപ്പെടുന്നു. സമൃദ്ധമായ ജീവിതം നയിക്കുന്നതിനായി പുരോഗതി പ്രാപിച്ച രാജ്യങ്ങൾക്ക് മാത്രമല്ല ലോകത്താകമാനമുള്ള ജനവിഭാഗങ്ങൾക്ക് പുനരുപയോഗിക്കുവാൻ കഴിയുന്ന വിഭവങ്ങൾ ഇന്ന് ലഭ്യമാണോ? വിഭവങ്ങൾ പരിമിതമായതിനാൽ ഈ ചോദ്യത്തിന് ഉത്തരം 'ഇല്ല' എന്നാണ്. വരുംതലമുറയുടെ ഭാവി എന്താകും? വിഭവശോഷണം സംഭവിച്ച ഭൂമിയും തീർത്താൽ തീരാത്ത പ്രശ്നങ്ങളുമാണോ വരുംതലമുറയ്ക്കായി നമ്മൾ കൈമാറുക?

വികസനം വിലയിരുത്തൽ (Assessing Development)

വികസനം ലോകത്തിന് ദോഷം മാത്രമേ പ്രദാനം ചെയ്യൂ എന്ന സങ്കല്പം തെറ്റാണ്. സാമ്പത്തിക വളർച്ച നേടുന്നതിലും ദാരിദ്ര്യം ലഘൂകരിക്കുന്നതിലും ചില രാജ്യങ്ങൾ വിജയം കൈവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. മൊത്തത്തിൽ വിലയിരുത്തുമ്പോൾ വികസ്വരരാജ്യങ്ങളിൽ ഇന്നും അസമത്വവും ദാരിദ്ര്യവും ഒരു പ്രധാന പ്രശ്നമായി തുടരുന്നു. മുൻപ് സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ വികസനത്തിന്റെ സദ്ഫലങ്ങൾ സമൂഹത്തിലെ പാവപ്പെട്ടവരിലേക്ക് കിനിഞ്ഞിറങ്ങുകയും അവരുടെ ജീവിത നിലവാരം ഉയരുകയും ചെയ്യുമെന്നാണ് കരുതിയതെങ്കിലും ആഗോളതലത്തിൽ ധനികനും ദരിദ്രനും തമ്മിലുള്ള വിടവ് വർദ്ധിച്ചു വരുകയാണ്. വൻതോതിൽ വളർച്ചാനിരക്ക് കൈവരിച്ച രാജ്യങ്ങളിൽപ്പോലും സമ്പത്തിന്റെയും വിഭവങ്ങളുടെയും നീതിയുക്തമായ വിതരണം നടക്കുന്നില്ല. സാമ്പത്തിക വളർച്ചയും വിഭവങ്ങളുടെ പുനർവിതരണവും ഒരുമിച്ചു പോകാതിരുന്നാൽ ഇതിന്റെ ഗുണഫലങ്ങൾ പ്രബല വിഭാഗങ്ങൾ സ്വായത്തമാക്കുന്നു.

വികസനത്തെക്കുറിച്ച് ഒരു വിശാല സങ്കല്പം സ്വീകരിക്കണമെന്ന് ഇപ്പോൾ തിരിച്ചറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. സാമ്പത്തിക വളർച്ചയ്ക്ക് നൽകുന്ന അമിതമായ പ്രാധാന്യം ശരിയായ ഒരു സാമ്പത്തിക വളർച്ച ഉണ്ടാക്കുന്നില്ലെന്ന് മാത്രമല്ല, നിരവധി പ്രശ്നങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതുകൊണ്ട് വികസനമെന്നതിനെ വിശാലമായ അർത്ഥത്തിൽ സമൂഹത്തിലെ എല്ലാ വിഭാഗം ജനങ്ങളുടെയും ജീവിതനിലവാരം ഉയർത്തുന്ന പ്രക്രിയയായി വിലയിരുത്താം.

വികസനത്തെ ജനങ്ങളുടെ ജീവിതനിലവാരം ഉയർത്തുന്നതിനുള്ള പ്രക്രിയയായി വിലയിരുത്തുമ്പോൾ സാമ്പത്തിക വളർച്ചാനിരക്കിനെ മാത്രം അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള വികസന കാഴ്ചപ്പാട് നിരർത്ഥകമാണെന്ന് ബോധ്യ

മാകും. അതുകൊണ്ട് വികസനത്തെ വിലയിരുത്തുന്നതിന് മറ്റ് ബദൽ മാർഗ്ഗങ്ങൾ ഇന്ന് തേടേണ്ടതുണ്ട്. ഇത്തരത്തിലുള്ള ഒരു ശ്രമമാണ് UNDP (United Nations Development Programme) വർഷം തോറും പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്ന ഐക്യരാഷ്ട്ര മാനവിക വികസന രേഖ. ഈ റിപ്പോർട്ട് സാമൂഹിക സൂചകങ്ങളായ സാക്ഷരത, വിദ്യാഭ്യാസ നിലവാരം, ആയുർദൈർഘ്യം, മാതൃമരണനിരക്ക് എന്നീ മേഖലയിലെ നേട്ടങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കി രാഷ്ട്രങ്ങളുടെ മുൻഗണന രേഖപ്പെടുത്തുന്നു. ഈ രീതിയെ മാനവവികസന സൂചിക എന്നു വിളിക്കുന്നു. (ഈ കാഴ്ചപ്പാടനുസരിച്ച് ജനങ്ങൾക്ക് കൂടുതൽ അർത്ഥപൂർണ്ണമായ തെരഞ്ഞെടുക്കലുകൾക്കുള്ള അവസരം ഉണ്ടായിരിക്കണം. ഇതിനുള്ള മുൻഉപാധി ഭക്ഷണം, വിദ്യാഭ്യാസം, ആരോഗ്യം, പാർപ്പിടം തുടങ്ങിയ അടിസ്ഥാന ആവശ്യങ്ങളുടെ സാക്ഷാത്കാരമാണ്). ഇതിനെ അടിസ്ഥാന ആവശ്യ സമീപനം എന്നു വിളിക്കുന്നു. ഗരീബിഹഠാവോ, 'റൊട്ടികപ്പടാ ഓർ മക്കാൻ' '(Rotti Kapada Aur makan)' 'ബിജിലി, സടക്, പാനി' '(Bijili, Sadak, Pani)' എന്നീ ജനകീയ മുദ്രാവാക്യങ്ങൾ വെളിപ്പെടുത്തുന്ന അടിസ്ഥാന ആശയം മനുഷ്യന്റെ ഈ ആഗ്രഹങ്ങൾ സഫലീകരിച്ചുകൊണ്ടല്ലാതെ അന്തസായ ഒരു ജീവിതം സാധ്യമല്ലെന്നാണ്. ഒരു വ്യക്തിയുടെ ആഗ്രഹം നിറവേറ്റുന്നതിനും ശരിയായവ തെരഞ്ഞെടുക്കുന്നതിനും ആവശ്യങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള മോചനവും കഷ്ടതകളിൽനിന്നുള്ള മോചനവും അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്. ഈ കാഴ്ചപ്പാടിൽ വിലയിരുത്തുമ്പോൾ ആഹാരം, പാർപ്പിടം എന്നിവയുടെ അപര്യാപ്തത മൂലമുള്ള പട്ടിണിമരണങ്ങളും കുട്ടികൾ സ്കൂളിൽ പോകാനാകാതെ ജോലി ചെയ്യാൻ നിർബന്ധിതരാകുന്നതും അവികസിത സമൂഹത്തിന്റെ ലക്ഷണമാണ്.

നമുക്ക് ചിന്തിക്കാം

ഏറ്റവും പുതിയ മാനവിക വികസന റിപ്പോർട്ടിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മാനവിക വികസനസൂചികയെ സംബന്ധിക്കുന്ന വിവരങ്ങൾ ശേഖരിക്കുക. ക്ലാസിലെ കുട്ടികളെ വിവിധ ഗ്രൂപ്പുകളായി തിരിച്ച് ഓരോ ഗ്രൂപ്പും താഴെപ്പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് വിവരങ്ങൾ ശേഖരിച്ച് (News, Report, Article)അവതരിപ്പിക്കുക.

- ഇന്ത്യയുടെ മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന മാനവവികസന സൂചികയിലെ സ്ഥാനം
- ഇന്ത്യയുടെ സ്ഥാനം മറ്റ് അയൽ രാജ്യങ്ങളുടേതുമായി താരതമ്യം ചെയ്യുക.
- മാനവിക വികസനസൂചികയിലെ വിവിധ ഘടകങ്ങളും അതിൽ ഓരോന്നിലും ഇന്ത്യ കൈവരിച്ച സൂചികയും
- ഇന്ത്യയുടെ മാനവിക വികസന സൂചികയും നമ്മുടെ സാമ്പത്തിക വളർച്ചയുടെ കണക്കും താരതമ്യം ചെയ്യുക.

10.4 വികസനത്തിന്റെ ബദൽ കാഴ്ചപ്പാടുകൾ (ALTERNATIVE CONCEPTIONS OF DEVLOPMENT)

ഇന്നുവരെ അനുവർത്തിച്ചുപോരുന്ന വികസന മാതൃകകളുടെ പോരായ്മകൾ കഴിഞ്ഞ ഭാഗങ്ങളിൽ നമ്മൾ ചർച്ചചെയ്തല്ലോ? ഇവയ്ക്ക് പ്രധാനപ്പെട്ട രണ്ട് പോരായ്മകൾ ചൂണ്ടികാണിക്കപ്പെടുന്നു അതിലൊന്നാണ് മനുഷ്യനും പരിസ്ഥിതിക്കുമുണ്ടാക്കിയ ആഘാതം. വികസനത്തിന്റെ ചെലവും നേട്ടങ്ങളും അസന്തലുതമായിട്ടാണ് ജനങ്ങളുടെ ഇടയിൽ വിതരണം ചെയ്യപ്പെട്ടത് എന്നുള്ളത് മറ്റൊരു പോരായ്മയാണ്. തന്നെയുമല്ല, വിവിധരാജ്യങ്ങൾ സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്ന വികസന തന്ത്രം "മുകൾത്തട്ടിൽ നിന്ന് താഴേത്തട്ടിലേക്ക്" എന്നുള്ളതാണ്. ഇവിടെ വികസനത്തിന്റെ മുൻഗണനാക്രമം നിശ്ചയിച്ചതും തന്ത്രങ്ങൾ അവിഷ്ക്കരിച്ച് നടപ്പാക്കിയതും ഉന്നതശ്രേണിയിലുള്ള രാഷ്ട്രീയനേതൃത്വവും ഉദ്യോഗസ്ഥവൃന്ദവുമാണ്. ഇവിടെ തീരുമാനങ്ങൾ മിക്കപ്പോഴും കൈക്കൊണ്ടത് വികസന പദ്ധതികളുടെ ഇരകളായവരുമായി കൂടിയാലോചിക്കാതെയാണ്. അവരുടെ താൽപര്യങ്ങളോ നൂറ്റാണ്ടുകളായി അവർ ആർജ്ജിച്ച അറിവോ അനുഭവ സമ്പത്തോ കണക്കിലെടുക്കാതെയാണ് വികസന പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കിയത്. ജനാധിപത്യ രാജ്യങ്ങളുടെ കാര്യത്തിലും ഏകാധിപത്യ രാജ്യങ്ങളുടെ കാര്യത്തിലും ഇത് ശരിയാണ്. രാജ്യത്തെ വികസനപ്രക്രിയയെ രൂപപ്പെടുത്തിയതും നടപ്പിലാക്കിയതും മിക്കപ്പോഴും ഇതിന്റെ പ്രധാന നേട്ടങ്ങൾ കൊയ്തവരും ഭരണവർഗ്ഗമായിരുന്നു. ഇത് തുല്യവും സുസ്ഥിരവുമായ വികസനത്തെ സംബന്ധിച്ച ബദൽകാഴ്ചപ്പാടുകളെ കുറിച്ചുള്ള ആലോചനകളിലേക്ക് നമ്മെ നയിച്ചു. അവകാശങ്ങൾ, സമത്വം, സ്വാതന്ത്ര്യം, നീതി, ജനാധിപത്യം എന്നീ പ്രശ്നങ്ങളെല്ലാം ബദൽ ആലോചനയിൽ ഉയർന്നുവന്നു. വികസനത്തെ സംബന്ധിച്ചുള്ള ചർച്ചകളുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ പുതിയ അർത്ഥതലങ്ങൾ എങ്ങനെ ഉണ്ടായിവന്നുവെന്ന് നമുക്ക് പരിശോധിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

നമുക്കിതുചെയ്യാം

നിങ്ങൾ സ്ഥിരമായി തിരസ്ക്കരിക്കുന്ന/പുറന്തള്ളുന്ന വസ്തുക്കളുടെ ഒരു പട്ടിക തയ്യാറാക്കുക. മാരകമായ മാലിന്യ നിക്ഷേപം കുറയ്ക്കുന്നതിനായി എങ്ങനെ അവയെ പുനരുത്പാദിപ്പിക്കാമെന്നും പുനഃരുപയോഗിക്കാമെന്നും ചിന്തിക്കുക.

ശരിയായ അവകാശവാദങ്ങൾ (Right Claims)

വികസനത്തിന്റെ ഗുണഫലങ്ങൾ ഏറിയ പങ്കും സമൂഹത്തിലെ ശക്തന്മാർ കവർന്നെടുക്കുകയും പരിസ്ഥിതി നാശത്തിന്റെയും കുടിയൊഴിപ്പിക്കലിന്റെയും ജീവനോപാധികളുടെ നഷ്ടത്തിന്റെയും ദോഷവശങ്ങൾ സമൂഹത്തിലെ പാവപ്പെട്ടവരും ദുർബലരും സഹിക്കേണ്ടതായും വരുന്നു. ഇപ്പോൾ ഉന്നയിക്കപ്പെടുന്ന പ്രധാന പ്രശ്നം ദുരിതബാധിതരായവരുടെ സംരക്ഷണം രാഷ്ട്രവും സമൂഹവും ഏറ്റെടുക്കണമെന്നുള്ളതാണ്. ജനാധിപത്യ സമ്പ്രദായത്തിൽ ജനങ്ങളെ നേരിട്ടു ബാധിക്കുന്ന പ്രശ്നങ്ങളിൽ അവർക്ക് തീരു

നമുക്ക് ചർച്ച ചെയ്യാം

നദികൾ ജനങ്ങൾക്കവകാശപ്പെട്ടതാണ്. അല്ലാതെ ഗവൺമെന്റിനുള്ളതല്ല; അതുകൊണ്ട് നദീജലവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട എല്ലാ തീരുമാനങ്ങളും ജനങ്ങളുടെ അനുമതിയോടുകൂടി മാത്രമേ എടുക്കാൻ പാടുള്ളൂ.

മാനമെടുക്കുവാൻ കഴിയുമോ? ഗവൺമെന്റ് നടപ്പിലാക്കുന്ന ഒരു പദ്ധതി ജനങ്ങളുടെ ജീവനോപാധികളുടെ ഉറവിടങ്ങൾക്ക് ഭീഷണിയാണെങ്കിൽ ജീവനോപാധികൾക്കുള്ള നിങ്ങളുടെ അവകാശം നിലനിൽക്കുമോ? മറ്റൊരു പ്രധാന പ്രശ്നം പ്രകൃതിവിഭവങ്ങളിന്മേലുള്ള അവകാശമാണ്. ഒരു പ്രത്യേക സാമൂഹിക ജീവിതം നയിക്കുകയും പ്രകൃതിക്ക് ഇണങ്ങും വിധം ബന്ധങ്ങൾ സൂക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ആദിവാസി-ഗോത്രവിഭാഗങ്ങളെയാണ് ഇത് പ്രത്യേകമായും ബാധിക്കുന്നത്.

ഇവിടെ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട പ്രശ്നം ഈ പ്രകൃതി വിഭവങ്ങൾ ആരുടേതാണെന്നതാണ്. ഒരു പ്രത്യേക ജനവിഭാഗത്തിന്റേതാണോ, രാഷ്ട്രത്തിന്റേതാണോ അതോ പൊതുവായി ഉള്ളതാണോ എന്നതാണ് പ്രശ്നം. വിഭവങ്ങൾ മനുഷ്യരാശിക്ക് പൊതുവായിട്ടുള്ളതാണെങ്കിൽ മനുഷ്യരാശി എന്നതിൽ വരും തലമുറകൾ കൂടി ഉൾപ്പെടും. ഇവിടെ ജനാധിപത്യത്തിന്റെ ഏറ്റവും വിലിയ ദൗത്യം എന്നത് വിവിധ ജനവിഭാഗങ്ങളുടെ വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന ആവശ്യങ്ങളിൽ ധാരണ സൃഷ്ടിക്കുക എന്നതും അതുപോലെ തന്നെ വർത്തമാനത്തെയും ഭാവിയെയും സംബന്ധിച്ചുള്ള അവകാശവാദങ്ങളിൽ സന്തുലനം കൊണ്ടുവരുക എന്നതുമാണ്.

ജനാധിപത്യ പങ്കാളിത്തം (Democratic Participation)

നിങ്ങളുടെ നന്മയ്ക്കുവേണ്ടി രക്ഷിതാക്കളെയും അധ്യാപകരെയും അനുസരിക്കണമെന്ന് എത്ര പ്രാവശ്യം നിങ്ങളോട് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അപ്പോഴൊക്കെ നിങ്ങൾക്ക് പറയണമെന്നുതോന്നിയിട്ടില്ലെ, എനിക്കു നല്ലതാണെങ്കിൽ അതുതീരുമാനിക്കാനുള്ള അവസരം എനിക്കു തരൂ. ജനാധിപത്യവും സ്വേച്ഛാധിപത്യവും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം ജനാധിപത്യസമ്പ്രദായത്തിൽ വിഭവങ്ങൾക്ക് വേണ്ടിയുള്ള തർക്കങ്ങളോ മെച്ചപ്പെട്ട ജീവിതത്തെക്കുറിച്ചുള്ള കാഴ്ചപ്പാടോ ചർച്ചകളിലൂടെ പരിഹരിക്കപ്പെടുകയും എല്ലാവരുടെയും അവകാശങ്ങളെ മാനിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അല്ലാതെ അതൊരിക്കലും മുകളിൽ നിന്ന് അടിച്ചേൽപ്പിക്കുന്നതല്ല. സമൂഹത്തിലെ എല്ലാവർക്കും മെച്ചപ്പെട്ട ജീവിതത്തിനുള്ള അവകാശവും വികസന ലക്ഷ്യങ്ങൾ നിർണ്ണയിക്കുന്നതിലും നടപ്പാക്കുന്നതിലും തുല്യപങ്കാളിത്തവും ഉണ്ടായിരിക്കും. മറ്റുള്ളവർ രൂപീകരിച്ച പദ്ധതി പിൻതുടരുന്നതിലും പദ്ധതി രൂപീകരണത്തിൽ പങ്കാളിയായിരിക്കുന്നതും തമ്മിൽ ഏറെ വ്യത്യാസങ്ങളുണ്ട്. ഒന്നാമതായി മറ്റുള്ളവർ വളരെ നല്ല ഉദ്ദേശലക്ഷ്യത്തോടു കൂടി പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കിയാലും നിങ്ങളുടെ യഥാർത്ഥ ആവശ്യത്തെക്കുറിച്ച് അവർ അജ്ഞരായിരിക്കും. രണ്ടാമതായി തീരുമാനമെടുക്കുന്നതിൽ സജീവപങ്കാളിത്തം ലഭിക്കുന്നതിലൂടെ നമ്മുടെ ശാക്തീകരണം സാധ്യമാകും.

ജനാധിപത്യം വികസനവും പൊതുനന്മ ലക്ഷ്യം വച്ചുള്ളതാണ്. പൊതു നന്മയെ എങ്ങനെ നിർവ്വചിക്കാൻ കഴിയും? ജനാധിപത്യരാജ്യങ്ങളിൽ തീരുമാനമെടുക്കൽ പ്രക്രിയയിൽ പൗരന്മാരുടെ പങ്കിന് ഊന്നൽ നൽകുന്നു. പ്രാദേശികമായ വികസനപദ്ധതികളിൽ ജനപങ്കാളിത്തം ഉറപ്പുവരുത്താനുള്ള ഒരു മാർഗമായി കാണുന്നത് തീരുമാനമെടുക്കൽ പ്രക്രിയയിൽ പ്രാദേശിക സമിതിയ്ക്കുള്ള പങ്കാളിത്തത്തെയാണ്. ഇത് പ്രാദേശിക സമിതികളുടെ അധികാര വർദ്ധനവിനും വിഭവങ്ങളുടെ വർദ്ധനവിനും കാരണമാകുന്നു. ഒരു വശത്ത് വികസനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ജനങ്ങളെ ഗുരുതരമായി ബാധിക്കുന്ന വിഷയങ്ങളിൽ അവരുടെ അഭിപ്രായം തേടുകയും അതുവഴി ദോഷകരമായ പദ്ധതികളെ തള്ളിക്കളയാനും കഴിയുമെന്ന് വാദിക്കുന്നു. മറുവശത്ത് ആസൂത്രണത്തിലും നയരൂപീകരണത്തിലുമുള്ള ജനപങ്കാളിത്തം അവരുടെ ആവശ്യങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് വിഭവങ്ങളെ ഉപയോഗിക്കാനുള്ള അവസരം നൽകുന്നു. ഒരു റോഡ് എവിടെ നിർമിക്കണം, ഒരു മെട്രോയുടെയോ പ്രാദേശിക ബസിന്റെയോ പാത എന്തായിരിക്കണമെന്ന് നിശ്ചയിക്കുക, ഒരു സ്കൂളോ പാർക്കോ എവിടെ വേണമെന്ന് തീരുമാനിക്കുക, ഒരു ഗ്രാമത്തിൽ ഒരു തടയണയോ ഇന്റർനെറ്റ് കഫേയോ വേണമെന്ന കാര്യം തീരുമാനിക്കുക തുടങ്ങിയവയൊക്കെ ജനകീയ പങ്കാളിത്തത്തോടെ എളുപ്പത്തിൽ തീരുമാനിക്കാൻ സാധിക്കും.

നമുക്ക് ചിന്തിക്കാം

നർമ്മദാ താഴ്വരയിലെ ദോംകേദി ഗ്രാമത്തിൽ നടന്ന സത്യാഗ്രഹത്തിന്റെ ചിത്രങ്ങളാണിത്. സർദാർ സരോവർ അണക്കെട്ടിന്റെ നിർമ്മാണത്തോടു കൂടി നർമദാ നദിയുടെ താഴ്വര മുഴുവനും വെള്ളത്തിനടിയിലായി. "നർമ്മദാബച്ചാവോ ആന്തോളൻ" പ്രതിഷേധക്കാർ ഉയർന്നുവരുന്ന വെള്ളത്തെ നിർഭയം നേരിടാൻ തീരുമാനിച്ചു. ജലം അപകടകരമാംവിധം പ്രവർത്തകരുടെ കഴുത്തറ്റത്തോളം വരെ ഉയർന്നപ്പോൾ ഗവൺമെന്റ് അവരെ അറസ്റ്റ് ചെയ്തു. ഈ വിവാദത്തെക്കുറിച്ചുള്ള കൂടുതൽ വിവരങ്ങൾ കണ്ടെത്തുകയും വലിയ അണക്കെട്ടുകളുടെ ഗുണദോഷങ്ങൾ വിലയിരുത്തുകയും ചെയ്യുക. ജലദൗർലഭ്യം പരിഹരിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു നല്ല മാർഗ്ഗമാണ് സർദാർസരോവർ അണക്കെട്ട് എന്ന് നിങ്ങൾ കരുതുന്നുണ്ടോ?

മുകളിൽ പരാമർശിച്ചതുപോലെ വികസനമാതൃക മുകൾത്തട്ടിൽ നിന്ന് താഴേക്കുള്ളതും ജനങ്ങളെ ലക്ഷ്യമാക്കുന്നതുമാണ്. എല്ലാ പ്രശ്നങ്ങൾക്കും പരിഹാരം കാണുവാനുള്ള ഒരു മികച്ച മാർഗമായി ഇത് കരുതപ്പെടുന്നു. ഈ പ്രക്രിയയിൽ ജനങ്ങൾ ആർജിച്ചെടുത്ത കഴിവും അനുഭവങ്ങളും അവഗണിക്കപ്പെട്ടേക്കാം. വികസനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വികേന്ദ്രീകൃത കാഴ്ചപ്പാട് പരമ്പരാഗതവും ആധുനികവുമായ സാങ്കേതികവിദ്യയുടെ സൃഷ്ടിപരമായ ഉപയോഗം സാധ്യമാക്കുന്നു.

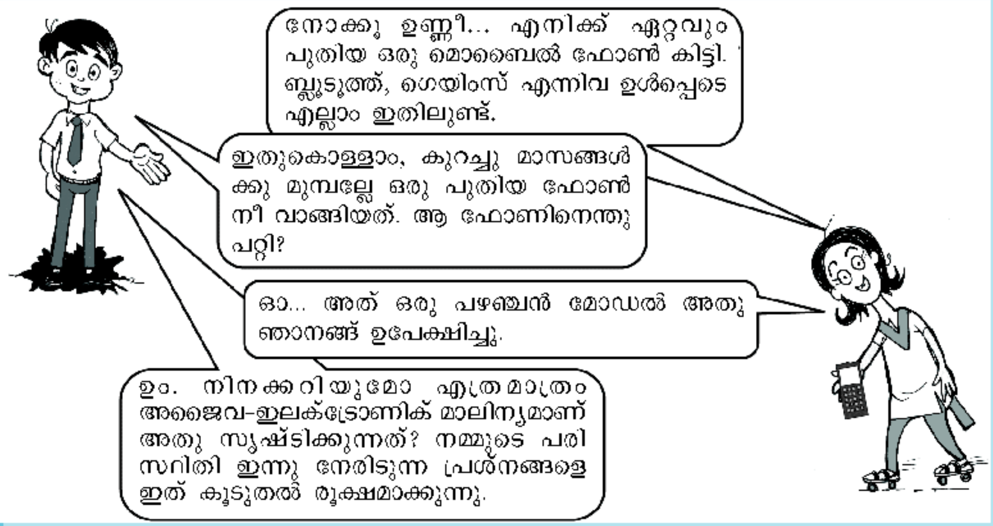

വികസനവും ജീവിത ശൈലിയും
(Development and Life Style)

വികസനത്തിന്റെ ബദൽ മാതൃക എല്ലായ്പ്പോഴും ചെലവ് ചുരുക്കി പരിസറിതിസൗഹൃദമായുള്ള, സാങ്കേതികവിദ്യ ഉപയോഗിച്ചായിരിക്കണം. വികസനത്തെ ജനങ്ങൾ എത്ര മൊബൈൽ ഫോൺ ഉപയോഗിക്കുന്നോ, എത്ര അത്യാധുനിക സാങ്കേതിക വിദ്യയിലുള്ള ആയുധം വികസിപ്പിച്ചോ, ജനങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുന്ന കാറിന്റെ വലിപ്പം എന്നിവയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലോ അല്ല വിലയിരുത്തേണ്ടത്. മറിച്ച് ജനങ്ങൾ മെച്ചപ്പെട്ട ജീവിതം

സന്തോഷപ്രദമായും സുഖകരമായും നയിക്കുന്നോ എന്നും അവരുടെ ആവശ്യങ്ങൾ നിറവേറ്റപ്പെടുന്നുണ്ടോ എന്നും നോക്കിയാണ്. പ്രകൃതിവിഭവങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുന്നതോടൊപ്പം പുനരുൽപാദന ശേഷിയുള്ള ഊർജ സ്രോതസുകളുടെ ഉപയോഗവും സാധ്യമാക്കണം. മഴവെള്ള സംഭരണം, സൗരോർജ്ജ ജൈവപദ്ധതികൾ, ചെറുകിട വൈദ്യുത പദ്ധതികൾ, കംപോസ്റ്റ് കുഴികളിൽ നിർമിച്ച ജൈവവള നിർമാണം എന്നിവ ഈ ദിശയിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുദാഹരണമാണ്. ഇത്തരത്തിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ പ്രാദേശികമായി ചെയ്താൽ ഉയർന്ന തോതിലുള്ള ജനപങ്കാളിത്തം ഉറപ്പുവരുത്താം: വലിയ പുരോഗതി സാദ്ധ്യമാക്കുവാനുള്ള മാർഗം വലിയ പദ്ധതികൾ മാത്രമല്ല. വലിയ അണക്കെട്ടുകളെ എതിർക്കുന്നവർ ചെറിയ അണക്കെട്ടുകളുടെയും തടയണകളുടെയും ബണ്ടുകളുടെയും നിർമാണത്തെ അനുകൂലിക്കുന്നു. ഇതാകട്ടെ ചെറിയ ചെലവിൽ പൂർത്തിയാക്കാൻ കഴിയുന്നതും ചുരുങ്ങിയ തോതിലുള്ള കുടിയൊഴിപ്പിക്കലിലൂടെ സാദ്ധ്യമാക്കാവുന്നതുമാണ്. ഇത് പ്രാദേശിക ജനവിഭാഗത്തിന് കൂടുതൽ ഉപകാരപ്രദമായിരിക്കും.

നമ്മുടെ ജീവിതരീതിയിൽ മാറ്റം വരുത്തി പുനരുപയോഗിക്കുവാൻ കഴിയാത്ത ഊർജ്ജ സ്രോതസുകളുടെ ഉപയോഗം നമുക്ക് കുറക്കാവുന്നതാണ്. ഇത് വളരെ തന്ത്രപരമായ നിലപാടാണ്. കാരണം ജനങ്ങൾ താഴ്ന്ന ജീവിത നിലവാരം പിൻതുടരാൻ ആവശ്യപ്പെടുന്നത് അവരുടെ തെരഞ്ഞെടുക്കാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യത്തെ ഹനിക്കലായി കണക്കാക്കിയേക്കാം. ജീവിത ശൈലിയുടെ ബദൽ മാതൃകയെ സംബന്ധിച്ചുള്ള ചർച്ചകൾ അർത്ഥം വെയ്ക്കുന്നത് സ്വാതന്ത്ര്യവും സൃഷ്ടിപരതയും ഉദ്ഘോഷിക്കുന്ന നല്ല ജീവിതത്തിന്റെ ബദൽ മാതൃകകൾ രൂപപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടാണ്. ഇങ്ങനെയുള്ള ഏത് നയവും രാജ്യത്തെ ഗവൺമെന്റും ജനങ്ങളും തമ്മിലുള്ള ശക്തമായ സഹകരണം ആവശ്യപ്പെടുന്നു. ജനാധിപത്യരീതിയിലുള്ള വികസനമാണ് ഇതുകൊണ്ട് അർത്ഥമാക്കുന്നത്. പൂർണസ്വാതന്ത്ര്യത്തിലേക്കുള്ള പ്രയാണമായി കണക്കാക്കിയാൽ ജനങ്ങൾ വെറും ഉപഭോക്താവെന്ന നിലയിൽ നിന്നും വികസന ലക്ഷ്യത്തെ രൂപപ്പെടുത്തുന്ന മുഖ്യ പങ്കാളിയായി മാറുന്നത് കാണാം. അപ്പോൾ വികസന വിഷയങ്ങളിൽ സമവായം സാദ്ധ്യമാകും. ഈ പ്രക്രിയയിൽ രാജ്യത്തിന്റെ അവകാശങ്ങളേയും സ്വാതന്ത്ര്യത്തേയും നീതിയേയും സംബന്ധിക്കുന്ന സങ്കല്പങ്ങൾ കൂടുതൽ വിശദമായ തലത്തിലേക്ക് വികാസം പ്രാപിക്കുന്നതായി കാണാം. അപ്പോൾ വിവിധ വിഷയങ്ങളിൽ സമവായം സാദ്ധ്യമാകുന്നു. ഈപ്രക്രിയയിൽ രാജ്യത്തിന്റെ അവകാശങ്ങളേയും സ്വാതന്ത്ര്യത്തേയും നീതിയേയും സംബന്ധിക്കുന്ന സങ്കൽപം കൂടുതൽ വിശാലമായ തലത്തിലേക്ക് വികാസം പ്രാപിക്കുന്നതായി കാണാം.

ഉപസംഹാരം

വികസനംകൊണ്ടർത്ഥമാക്കുന്നത് മെച്ചപ്പെട്ട ജീവിതത്തോടുള്ള അഭിലാഷമാണ്. മനുഷ്യന്റെ എല്ലാ മുന്നോട്ടുള്ള പോക്കിനും ശക്തമായി വർത്തിക്കുന്ന ഘടകവും ഇതാണ്. വളരെ വ്യാപകമായി സ്വീകരിക്കപ്പെട്ട പല വികസന മാതൃകകളും എങ്ങനെയാണ് വിമർശനാത്മകമായി വിലയിരുത്തപ്പെടുന്നതെന്ന് ഈ പാഠത്തിൽ നിന്ന് മനസിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. കൂടുതൽ ജനാധിപത്യപരവും സുസ്ഥിരവും സമത്വപൂർണവുമായ ഒരു ബഹുമുഖ അന്വേഷണം നടന്നു വരുകയാണ്.

ഈ പ്രക്രിയയിൽ വിവിധ രാഷ്ട്രീയ സിദ്ധാന്തങ്ങളായ സമത്വം, ജനാധിപത്യം, അവകാശങ്ങൾ എന്നിവ പുനർവ്യാഖ്യാനം ചെയ്യപ്പെടുന്നു.

ഇന്നത്തെ വികസന ലക്ഷ്യങ്ങളെ പിൻതുടരുമ്പോൾ ചില പ്രശ്നങ്ങൽ ഉയർന്നു വരുന്നതായി കാണാം. നമ്മുടെ വികസന രീതികൾ മിക്കതും മറ്റുള്ള ജനങ്ങൾക്കും ലോകത്തിലെ മിക്ക ജീവജാലങ്ങൾക്കും പ്രതികൂലാവസ്ഥ സൃഷ്ടിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ നാം ഓരോരുത്തരും വിശാലമായ പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ ഭാഗമാണെന്നും നമ്മുടെ വിധികൾ പരസ്പരബന്ധിതമാണെന്നും തിരിച്ചറിയേണ്ടതുണ്ട്. കൂടാതെ എന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ മറ്റുള്ളവരെ ബാധിക്കുകമാത്രമല്ല എന്റെ ഭാവി സാധ്യതകൾ കൂടി ഇരുളടഞ്ഞതാക്കുന്നു. കേവലം നമ്മുടെ വർത്തമാന ആവശ്യങ്ങൾ മാത്രമല്ല ഭാവി താൽപര്യങ്ങൾകൂടി മുൻനിർത്തി ശ്രദ്ധയോടെയുള്ള തെരഞ്ഞെടുക്കലുകളാണ് ആവശ്യം.

അഭ്യാസം

അഭ്യാസം

1. വികസനം എന്ന പദംകൊണ്ട് എന്താണ് അർത്ഥമാക്കുന്നത്? വികസനത്തിന്റെ ഈ നിർവചനം കൊണ്ട് എല്ലാവർക്കും പ്രയോജനമുണ്ടാകുമോ?
2. വിവിധ രാജ്യങ്ങൾ പിൻതുടർന്നുവരുന്ന വികസന മാതൃകകളുടെ സാമൂഹികവും പാരിസ്ഥിതികവുമായ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ചർച്ച ചെയ്യുക.
3. വികസന സങ്കൽപം സൃഷ്ടിച്ച അവകാശങ്ങൾക്കു വേണ്ടിയുള്ളള പുത്തൻ വാദമുഖങ്ങൾ എന്തെല്ലാം?
4. പൊതു നന്മയ്ക്കായി വികസനതീരുമാനങ്ങൾ എടുക്കുന്നതിൽ മറ്റ് ഗവൺമെന്റ് മാതൃകയേക്കാൾ ജനാധിപത്യത്തിനുള്ള മേന്മ എന്താണ്?
5. നിങ്ങളുടെ കാഴ്ചപ്പാടിൽ വികസനം മൂലമുള്ള സാമൂഹിക പാരിസ്ഥിതിക ചെലവുകൾക്കെതിരെ നടക്കുന്ന ജനകീയ സമരങ്ങൾ എത്ര മാത്രം വിജയമായിരുന്നു? ഉദാഹരണം സഹിതം വ്യക്തമാക്കുക.